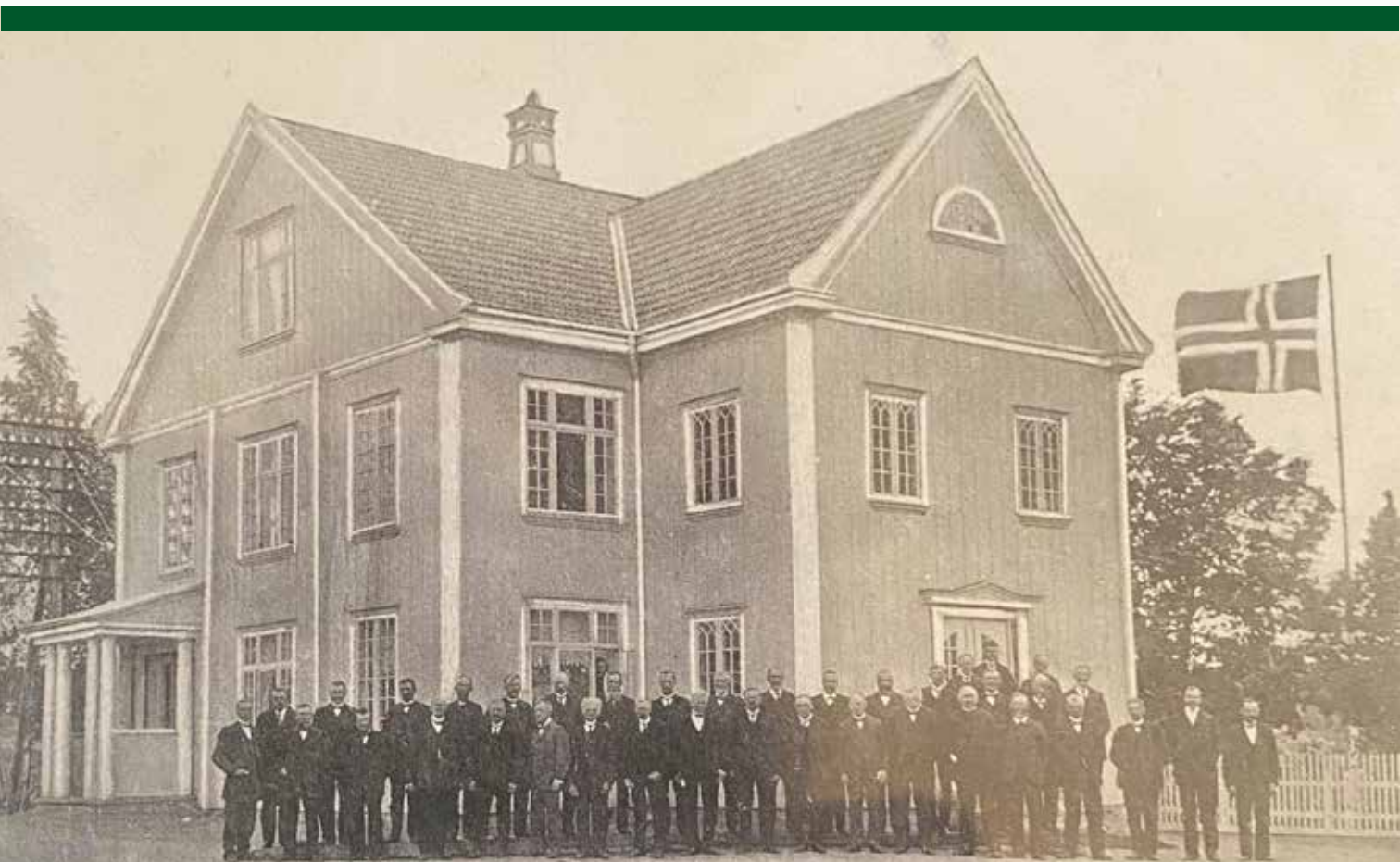

SIDEN 1837

TRØGSTAD

GAMLE KOMMUNEHUS

SIDEN 1837

TRØGSTAD

GAMLE KOMMUNEHUS

Dette vakre og historiske huset midt i Skjønhaug er Norges eldste kommunehus i sammenhengende drift. Gjennom snart 200 år har det rommet alt fra skole og bibliotek til søndagsskole, tannlege og musikkundervisning – og ikke minst mye fellesskap.

Huset er et kulturminne og er nøye restaurert tilbake til slik det så ut rundt år 1900. I dag jobber vi for å vekke huset til liv igjen, med et mål om at det skal bli et samlingspunkt for kunst, kultur, historier og mennesker. Vi ønsker å fylle huset med små konserter, diktkvelder, utstillinger, lokalhistorie og varme møter mellom folk.

Kommunestyresalen

Full av historie er dette rommet. Alle de «gamle» menn, ordførerne fra 1837 og fram til 2019, og en eneste dame henger avbildet her. Lokalet kan i dag leies til sammenkomster og møter.

Formanskapssalen

Salen i andre etasje er restaurert tilbake til ca 1900. Den kan i dag leies til møter eller arrangementer.

Sparebankens kontor

I andre etasje finner vi også det aller første kontoret til Trøgstad Sparebank, etablert i 1847. I dag en del av husets museum.

TRØGSTAD GAMLE KOMMUNEHUS

Skjønhaug gård i Trøgstad er en gammel gård. Den skal ha vært ryddet allerede i Vikingtiden.

Gården har blitt delt flere ganger, først på 1400-tallet og senere på 1800-tallet. I dag har vi to Skjønhauggårder, Nedre og Nordre. Vi antar at Nedre Skjønhaug var hovedgården fra gammelt av.

I folketellingen fra 1801 finner vi at Gunder Halvorsen med familie var bonde på Skjønhaug gård. Vi antar at det var ett hovedhus der, og at dette er det eksisterende huset som i 2022 ble restaurert og som har ei egen historie.

Formannskapsloven kom i 1837, og det måtte skaffes tilveie et lokale hvor formannskap og herredsstyre kunne ha sine møter.

Dette falt sammen med at kommunen kjøpte Skjønhaug gård i 1837 for å opprette fast skole der.

Våningshuset med leilighet i første etasje ble satt i stand for 48 spesiedaler, og andre etasje ble tatt i bruk til skolehus.

Det er dette huset som ble kalt Skjønhaug-loftet, Kommunelokalet, Kommunehuset og som i dag kalles Trøgstad Gamle kommunehus.

Sent på høsten 1837 blei det første formannskapet og herredsstyret i Trøgstad valgt.

Gulbrand Jacobsen Berg fra Fransvold var den første ordføreren.

Hans Olsen fra Nordre Egeberg, Amund Jacobsen fra Raknerud, Zyprian Hansen fra Skjæringrud, Aksel Eriksen fra Torp og Hans Evensen fra Laslet var det første formannskapet. Skolehuset ble benyttet til møtelokale for de valgte representantene.

*Det gamle våningshuset
som ble til kommunehus.*

HUSET MED MANGE AKTIVITETER I NÆR 200ÅR

I ca. 1950 ble det etter 50 år, igjen bruk for skolerom i Kommunehuset. Det var flere barn som begynte på skolen i etterkrigsåra, og flere klasser ble delt.

Det var lørdagsskole og bare tre dagers obligatorisk skoleuke, men det blei i denne tiden tilbud om engelskundervisning som krevde enda flere undervisningsrom.

Samfunnslokalets lille sal og bedehuset Skjønheim hadde rom for skoleklasser, men heller ikke det var nok. Kommunehuset med den prektige kommunestyresalen ble også stadig benyttet til skolestue. Ny barneskole ble bygd og tilflytta i 1954, og så var alle igjen samla under ett tak. I 1950 åra var man nok ganske sikker på at det deretter ikke trengtes flere skolelokaler andre steder enn i den nye fine skolen.

Tida gikk, og skolen fra 1954 ble også gammel. Enda en gang ble det behov for mer plass til skolerom. Etter nye 50 år ble den eldste skolen fra 1898, og det gamle Kommunehuset

restaurert, og begge disse gamle husene ble igjen tatt i bruk. Denne gangen var det småskolen og SFO som fikk tilhold her. Her holdt de hus fram til i 2017 da den nye barneskolen ble bygd nær ungdomsskolen.

Flerbruksrom

Mens skolelokalet i andre etasje var i bruk i årene 1847 til 1897 hadde Banken møtene sine i andre etasje kun én gang pr. måned. Dette vitner om lite aktivitet i banken, men det var heller ikke vanlig for elevene med mer enn to skoledager i uka.

Vi kan lese om Trøgstad kirke som ble restaurert i 1904. Da var gudstjenestene ofte i Ospelunden i Kjærkebratta når været tillot det. Ellers var det i Kommunehuset.

Telegrafen kom inn her i 1905 etter at lærerleiligheten i første etasje blei ledig. De hadde tidligere holdt til på Bulterud og kom inn i Kommunehuset med 38 abonnenter. Telegrafen var her til 1919 da de flyttet til nybygd hus på tomt fra Skjønberg.

Thrygstad Gjensidige Brandforsikring-

Forening ble stiftet i 1880. Til å begynne med var møtene deres i lokalet i andre etasje. Senere fikk de kontor i første etasje. I 1965 flytta de til eget hus som lå der det idag er parkeringsplass syd for den gamle telegrafbygningen.

Gjensidige i 1880.

Bak fra venstre: Ottar Hoel, Aage Thorud og Torleiv Haakaas. Foran: Asbjørn Orderud, Jan Erik H. Foss og Olav Fjeld.

Elverket

Elverket hadde behov for kontor og tilholdssted tidlig på 1900 tallet. Alf Otto Pedersen var kommet som elverksbestyrer, og strøm kom til bygda i 1917.

Det ble en installasjonsavdeling i Kommunehusets første etasje, og etterhvert ble det også en liten butikk hvor det ble solgt lyspærer og lamper. Inngangen til butikken var gjennom et bislag på nordsiden ut mot skoleveien.

Elverket var her til 1954 da Gunnar Tobiassen, som var ny elverkssjef fra 1947, fikk gjennomslag for å bygge nytt hus til elverket på andre siden av skolegårdsplassen.

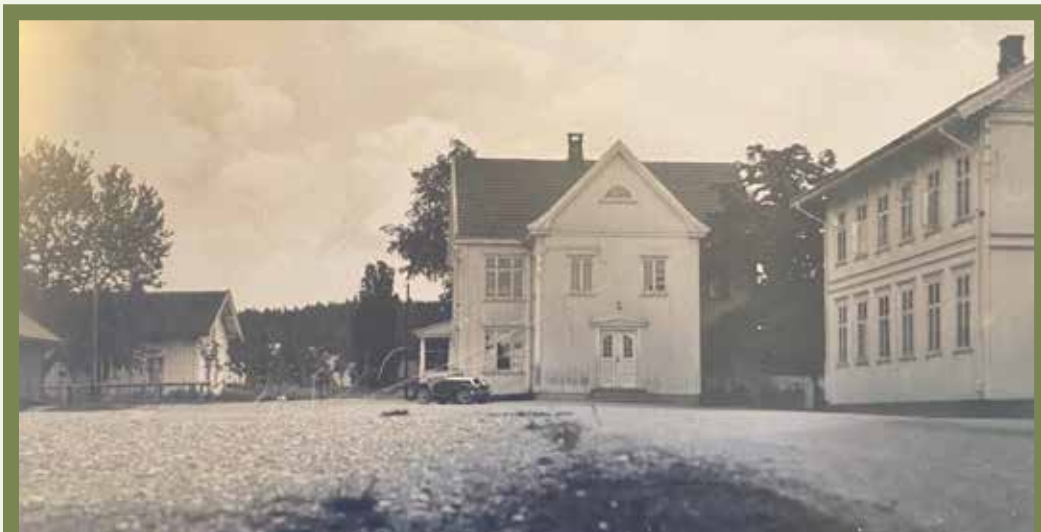

Elverksbestyrer
Alf Otto Pedersen.

Ansatte ved Elverket: *Fra venstre: Sverre Syvertsen, Nils Berger, Olaf H. Nordli og Ivar Hansen.*

*Reidun Nygård og
Marcel Mellegård.*

Trøgstad Gamle komunehus

Sykestue i kommunegården og Trøgstad skole

Ligningskontoret

Ligningskontoret var i Kommunehuset fra deres opprinnelse på 1920- tallet. De var der frem til 1954 da Elverks-bygget var ferdig bygd og de kunne flytte inn der.

Trygdekassa

Etter ligningskontoret kom trygdekassa og var her til 1960. Tidligere hadde de kontor i Tøiengården, først med Johan Lintho som trygdekassesjef, og senere Robert Aas. I 1960 flyttet de til underetasjen i huset som i dag har adresse Hølandsveien 4.

Jordstyrekontoret

Jordstyrekontoret hadde tilhold her fra 1920-tallet. Aksel Frøshaug, Axel Aamodt og Karl Bråthen var de første som var i Jordstyret. Anders Lein var herredsagronom fra 1962 til 1965. Øyvind Berger kom og overtok den jobben i 1965. Olav Fjeld og Johannes Kolshus var også ansatt der i hver sin periode.

Jordstyrekontoret flyttet ut fra Kommunehuset på slutten av 1960-tallet, da deres nye tilholdssted ble i andre etasje i nabo huset, hvor det var ledige rom i den fraflytta leiligheten.

Trygdekassesjef

Johan Lintho

Ansatte ved Ligningskontoret.

Fra venstre: Inger Evenby, Ragnhild Danielsen, May Sørby, Kjell Martinsen, Olaf Omvik og Bjarne Hoel.

Herredsagronom

Øyvind Berger

Herredsgartner

Kristen Seim

Herredsgartner

Kristen Seim som i mange år drev gartneri i Askim, var ansatt i Trøgstad fra tidlig på 1930-tallet. Han hadde kontor i første etasje og fri bolig i tredje etasje med tilgang til kjøkkenet i første etasje. Lønnen var på kr. 1000 pr. år. Andreas Haga ble senere herredsgartner.

Herredskasse og Kommunekasse

Herredskasse og komunekasse var navnet på kontoret som administrerte økonomien i kommunen. De holdt til i andre etasje ved siden av kommune-styresalen.

Johnny Bråthen var herredskasserer og formannsskapssekretær fra 1945. Arne Arnesen var trekkontrollør og Arne Brændhagen var regnskapsfører. Kommunekassa flytta til andre etasje i Elverksbygningen i 1954 da den var nybygd.

Kontorsjefens kontor

I første etasje i det gamle Kommunehuset hadde kontorsjefe kontor i 1970. Da ble Johan Frøshaug ny kontorsjef i kommunen. Dette kontoret var her fram til sentraladministrasjonen flyttet til Torpergården ved Torvet på slutten av 1970-tallet.

Teknisk Etat

Teknisk Etat som også ble kalt Ingeniørkontoret, hadde fra tidlig 1960 tallet tilhold i første etasje i Kommunehuset.

Karsten Sandvik var kommuneingeniør fra 1966. Mange var i jobb ved denne etaten mens de var i det gamle Kommunehuset, og vi kan nevne noen: Ole Enger, Johnny Bogø, Petter Vines, Arlet Raknerud og Gunni Skaarer. Bygdefolk blei godt kjent der hvor det var mange møter.

Bygningsmøtene var helst på dagtid, mens friluftsnemnda og teknisk utvalgsmøter var på kveldstid.

Teknisk etat med kommuneingeniøren og alle rundt han flyttet i 1989 til huset som ligger ved «raskanten» i Kirkeveien.

Kommuneingeniør
Karsten Sandvik

Valglokalet

Valglokale var i Kommunehusets andre etasje. Muligheten for å «stemme» for de som var dårlig til å gå i trapp, var at leder i valgstyret sammen med en fra opposisjonen gikk med en konvolutt til vedkommende som var ute eller kanskje i en bil. Stemmeseddelen ble lagt i konvolutten, og de som var kommet ned, tok med seg konvolutten, gikk begge opp, krysset av i manntallet og la konvolutten i valgurnen.

Helsestasjon og spedbarnkontroll

I herredsstyresalen var det helsestasjon og spedbarnkontroll i en 20 års periode. Det var spedbarnkontroll i kommunens festsal hvor det den ene dagen kunne være sammenkomster av mye folk og neste dag spedbarnkontroll.

Barna ble båret opp i andre etasje og lagt på bordene som sto inntil hverandre med en stol bak. Mødrene stelte babyen, ammet og ventet på tur hos helsesøster eller lege.

Babyene blei veid og målt og fikk legesjekk og vaksine. Man ble på den måten ofte kjent med andre mødre med jevngamle unger. Dette var før babysang og barnehager. Større barn lekte på gulvet, og man tenkte lite på bakterier og smitte.

Røkelukt satt i vegger og gardiner selvom gulv og bord var vasket med grønnsåpe etter selskapelighet ofte dagen før. Sammenkomstene besto blant annet av juletreffester, hyggesamvær, musikkøvelser, sangkor, forskjellige fester eller herredsstyremøter med mange mennesker tilstede.

Ingen stilte spørsmål om kommunestyresalen var et passende sted for nyfødte babyer. Dette varte fram til tidlig 1970-tallet da spedbarnkontrollen ble flyttet til ledig plass i den nye ungdomsskolen.

Legekontor

Egent legekontor ble det i første etasje i 1970 da det ble ansatt en ny lege i bygda. Det hadde til da vært én lege med kontor i doktorgården lengst ned i skoleveien. I 1970 ble det legekontor i Kommunehuset med inngang gjennom bislaget mot veien.

Illustrasjonsfoto: *Fra spebarnskontroll på Huseby helsestasjon, 1949. Bildet er hentet fra Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. (Fotograf: Ukjent)*

FRITIDS AKTIVITETER I KOMMUNESTYRESALEN

Søndagsskole

Søndagsskolen var på 1930/1940 tallet i kommunestyresalen. Ledere var blant andre Karoline Sandvik, Trygve Aas og Andreas Kragtorp. Søndagsskolen flyttet senere til kirken hvor det passet de søndagene det var gudstjeneste og lettere med oppvarming.

Korpsmusikk.

Guttemusikken som startet i 1938 var forløper for Ungdomskorpset og Trøgstad Janitsjar. De hadde øvelsene i kommunestyresalen. fra «tidenes morgen» til langt opp i 1970 åra.

Guttemusikken hadde øvelsene i kommunelokalet med dirigent Viktor Aas.

Musikantene var:

Per Kristoffersen, Frank Bruer, Karsten Lier, Dagfinn Bjørnstad, Bjarne Skjønberg, Holm Bulterud, Johan Bruer, Arve Solum, Olaf Løvaas, Johnny Halvorsen, Arne Lier, Kåre Børresen, Peter Ole Frøshaug, Per Sannum, Bjarne Ekhaugen, Trygve Ivesdal, Robert Bredeg, Kolbjørn Åser og Henry Sollie.

Trekkskole

Syver Burud holdt trekkskole i kommunestyresalen fra 1955 til 1960

Pianoundervisning

Undervisning forgikk som regel hjemme hos pianolæreren, men det var konserter og elevsammenkomster som ofte foregikk nettopp her i kommunestyresalen hvor vi minnes et stort svart piano på scenen, en forhøyning på gulvet bak et gjerde.

Speiderpikene

Speiderpikene hadde sine troppsmøter i kommunehuset på 1950-tallet med 3040 jenter.

Idretten

Idretten har hatt mange arrangement i Kommunehuset og mest i kommunestyresalen. Det har vært møter, basarer, loppe-marked og auksjoner og alt annet som trengte plass.

Orienteringslaget PAN

Orienteringen hadde sitt tilholdssted i rommene i tredje etasje etter vevstuas tid, fra ca.1977 og fram til det ble ryddet ut før restaureringen i 2022. De hadde sine møter i tredje etasje selv om stiftelsesmøtet og starten av laget hadde vært i kommunestyresalen

Speiderpikene først i 17mai-toget rett før de er ute i Kirkeveien.

Til venstre ser vi det gamle bankbygget og til høyre Sannumgården med butikk og postkontor. Lengst ned i skoleveien er kommunehuset og skolen.

TREDJE ETASJE

To lange bratte trapper opp må man gå, deretter kommer vi til to rom som ble grundig restaurert i 2022. Disse to rommene har vært nyttig for mange, og har mye historie.

Tannlegekontor

På slutten av 1940 og begynnelsen av 1950- tallet var det tannlegekontor i tredje etasje. Mange husker fortsatt sitt første tannlegebesøk i kommunehusets øverste etasje. Det luktet svidd av tannlegeboret som nok gikk saktere enn det som finnes i dag. Det sies at noen fikk tannlegeskrekk etter et besøk der. "Tannlegedama" ble kalt «tante Pine». Solveig Aas var tannlege-assistent og måtte nok trøste mange.

Bolig med leilighet i tredje etasje og kjøkken i første etasje

Et tilbud i huset var leilighet i tredje etasje og kjøkken i første etasje. Herredsgartneren Kristen Seim bodde i tredje etasje i mellomkrigstiden.

I 1955 flyttet helsesøster Gudrun Halsnes med sine to barn Guri og Andreas, ca. 10 og 12 år gamle inn. De bodde der fram til 1958. De måtte benytte kjøkkenet i første etasje sammen med alle som jobbet i hele Kommunehuset.

Deres utedo var på andre siden av gårdsplassen. Doen var felles med skoleelevene og alle andre brukere av Kommunehuset. Guri har fortalt om bading i ei balje på guvet.

En gang det var tilstelning i kommunestyresalen i etasjen under, var det tid for bading i tredje etasje. Da kom en utsending fra møtet opp og sa at det rant vann fra taket der de satt med sine papirer. Gulvet var ikke helt tett.

Trøgstads første bibliotek

Bibliotek har det også vært i tredje etasjes to rom, og det ble kalt folkeboksamling. Ingrid Langhus og Jorun Gillingsrud var noen av dem som stelte med bokutlån.

I 1962 var det 308 låntakere innskrevet, og da begynte Ove F.S. Moe der. De flyttet i 1970 til den nye ungdomsskolen og fikk god plass. Biblioteket i Trøgstad har lagt grunnlag for både Tirsdagsklubben, historielaget og kulturretaten.

Fra biblioteket i tredje etasje.
*Bildet er av Ove F. S. Moe.
Lettvint med bøker i ei trillevogn.*

Bondekvinnelaget og Vevstua

Bondekvinnelaget med vevstue hadde base i tredje etasje i mange år. Etter at biblioteket flyttet ut i 1970 ble det vevstue med 5 vever i disse to rommene.

Det var mulighet for å veve både duker, gardiner, tepper og mer, og det var fint å ha Martha Wiik der som ansvarlig. Ho var en dyktig medhjelper og lærermester i veving. Vevstua flytta i 1977 til telefonsentralhuset etter at telefonen i Trøgstad blei automatisert og huset blei ledig.

Bondekvinnelaget hadde siden 1936 sine møter i Kommunehuset, og de har arrangert mange kurs av forskjellig slag, blant annet møbelpetsererkurs. De arrangerte hvert år blomsterauksjon, og det var mye liv og moro ved disse anledningene.

På bildet ser vi Bodil Grinder og Inger Moen Svendsby som selger blomster på Bondekvinne­lagets auksjon.

På bildet fra venstre: Karoline Tveten, Astrid Kjølberg, Bjørg Frogner, Marit Garsrud, Karen Wøien, Liv Frøshaug, Rigmor Grevegg, Kari Golden med Jens Haakon på armen og Elise Wiik. Martha Wiik sitter foran.

ET ÆRVERDIG HUS

Trøgstad Gamle Kommunehus minnes
av mange for utallige aktiviteter, samtidig som
kommunestyresalen hele tiden var der først
og fremst for kommunestyret.

Dette trehuset med tre etasjer og ei lang bratt trapp mellom etasjene manglet både nødutgang, brannvarsling, brannstige og branntau. I vår tid er det vanskelig å forstå hvordan toalettforholdene kunne fungere bra nok på et sted med så mange brukere. Det var utedo på andre siden av skoleplassen for både de som bodde i egen leilighet i huset, for alle skolebarn og alle som jobbet i kommunehuset.

I 2006 fikk Trøgstad nytt kommunehus i Kirkeveien 17. Det gamle kommunehuset i Skoleveien blei ikke overflødig selv om nytt kommunehus var ferdigbygd.

I 2010 var det ennå en gang opprusting av det Gamle kommunehuset. Det gamle bislaget ut mot skoleveien blei tatt vekk, og innvendig blei det både maling og oppgraderinger.

Det finnes knapt noe hus som har hatt flere bruksområder gjennom tidene, og kanskje var det bare SFO som aldri hadde hatt tilhold her tidligere. Muligheten for SFO i Kommunehuset kom samtidig som småskolen kom tilbake til det gamle nabohuset som ble bygd som skolehus i 1898. Oppholdet i disse to husene varte til 2017 da den nye barneskolen ved Ungdomsskolen var ferdig bygd og ga plass til både småskolen og SFO under samme tak.

**Bildet viser litt av
interiøret i kommune-
styresalen fra 1980-tallet.**

*Det var plass til mange
på herrestyremøtet
som er avbildet.
Det omhandlet den
gangen bygging av
den nye Idrettshallen.*

Erindringer

Det blir stadig færre å spørre om hvordan det var i «gamle dager», men takket være Skjønhaugskrivergruppas første hefte fra 2011, har vi her kunnet gjenfortelle mye som kanskje ikke har vært like godt kjent for alle.

Karsten Sandvik (1937-2022) hadde erindringer fra dette huset som har blitt kalt både Kommunelokalet, Det Gamle Kommunehuset og Skjønhaugloftet.

Karstens farmor, Karoline Sandvik, bodde på gården han vokste opp på. Hun var vaktmester i Kommunehuset og kommunens første kvinnelige herredsstyremedlem. Karsten fulgte henne i mye og hjalp henne når han som barn og senere ungdom kunne gi en hjelpende hånd samtidig som han lærte mye av henne. Som kommuneingeniør hadde han også kontor i dette huset i nær 25 år.

En annen vaktmester mange husker var Aslaug Heier. En viktig ting for henne var flaggheising på alle flaggdager. Hun huskes også for god orden og grønnsåpelukt etter vask i huset. På kjøkkenet ordnet hun ofte en matbit til de som jobbet der.

Trøgstad Gamle Kommunehus

Det gamle huset ble i 2022 grundig totalrestaurert og har nok en gang fått nytt bruksområde. Kommunestyresalen i andre etasje er så godt som mulig ført tilbake til gamle dagers utseende. Lokalene kan i dag benyttes til møter og sammenkomster. Huset har også fått en museumsdel. Første etasje har et flott selskapslokale med kjøkken. Rømningsveier og toalettforhold er nå oppdatert til dagen standar, men adkomst til andre og tredje etasje er fortsatt den gamle trappa uten heis.

Dette er Norges eldste kommunehus som var i drift fra 1837 til 2003 og har landets lengste sammenhengende drift.

Huset som er mer enn 200 år gammelt, har uten tvil vært et nyttig hus med utallige minner og unik historie. Vi ønsker med dette nye 200 gode år for huset med den samme gamle gode inngangsdøra.

Skrevet av:

Inger Johanne Bredeg Karlsruud /2024

Takk til Stiftelsen Trøgstad
Næringsfond som har gjort
restaureringen og
bruksmulighetene her mulig.

Sett østfra: Fra venstre ser vi den gamle skolen fra 1898, det mørke huset er Det Gamle Kommunehuset, den lyse bygningen til høyre er Tøiangården.

SIDEN 1837

TRØGSTAD

GAMLE KOMMUNEHUS

Trøgstad Gamle Kommunehus
Karoline Sandviksvei 9
1860 Trøgstad

heidi@kommunehus.no
tlf: 41 65 91 15

Stiftelsen Trøgstad Næringsfond
Karoline Sandviks vei 9
1860 Trøgstad

www.kommunehus.no